

Dispensasjonssøknad ifbm ny gudstjenesteordning

Ræge menighet

INNLEDNING

Historikk

Den forrige gudstjenestereformen la opp til større lokal tilpasning innenfor en enhetlig ramme. Ræge menighet hadde allerede over flere år jobbet med gudstjenestefornyelse, og var blant de som med glede og entusiasme la ned et stort arbeid og et sterkt engasjement for å lage en gudstjenesteordning som kommuniserer i vår tid og i vårt lokalmiljø. Ordningen ble godkjent første gang i 2012, og andre gang ved revisjon 25.10.2015.

Grunnleggende føringer

Lokal kultur, sammensetning av befolkning, gudstjenesterom etc er alle elementer som gjør at en type gudstjenesteordning vil fungere ulikt på forskjellige steder. Ræge har utviklet sin ordning med full forståelse for at andre ordninger er bedre egnet andre steder. Dette er ingen radikal gudstjenesteordning hvor grunnleggende elementer er tatt bort eller erstattet, men lokalt utformet innenfor den eksisterende ordningen.

Følgende faktorene har vært førende for vår gudstjenesteordning

- Menigheten har siden 2004 laget strategi- og handlingsplaner ut fra visjonen «Mennesker kommer til tro og blir aktive i et fellesskap av bevisste etterfølgere av Jesus». Dette utdypes med en 3-deling: Vi vil skape møtesteder mellom Gud og mennesker, at mennesker engasjeres og deltar aktivt i menigheten, og at det gis rom for vekst og utvikling. Gudstjenesten er en hovedarena hvor disse elementene skal ivaretas. Deltakere i gudstjenestene er både de som ikke har kirkelig erfaring, og de som har lang fartstid i kirke og menighet. Vi har jobbet med gudstjenesten for å gjøre den kulturelt relevant og kommuniserende både i ord og toner, slik at det som sies og synges kan oppleves som noe man kan gi sin tilslutning, uten at det går på bekostning av budskap og innhold.
- Vi kaller vårt opplegg for barn i gudstjenesten for «Barnemenigheten». Det er for å markere at barnas opplegg også er gudstjeneste. Deres program etter at de går til sine grupper er også en fullverdig gudstjeneste og bør ikke avbrytes ved at de kalles inn til nattverd. Det handler også om respekt for ledere og deres forberedelsesarbeid. Derfor har vi lagt nattverdfeiring tidlig i gudstjenesten.
- Vi har lagt vekt på et musikalsk uttrykk som kommuniserer i vårt nærmiljø. Det betyr bredde og variasjon. Hovedinstrumentet er klaver, men vi bruker også vårt gode, elektroniske kirkeorgel.
- For de liturgiske musikkuttrykkene har vi vektlagt sangbarhet i en sjanger som i vår setting gir gjenkjennelse og med vekt på sangbarhet både for liturg og i menighetssvar.
- Det er valgt en noe forkortet nattverdliturgi (uten prefasjonsdialog), som bidrar til en noe kortere liturgi.
- Valgene er ikke bare valg for enkelt-poster, men et uttrykk for en helhet som fungerer både tekstlig og musikalsk i vårt lokalmiljø.

Tilbakemeldinger

Vi har i årene siden denne reformen fått svært positive tilbakemeldinger fra besøkende, enten de ikke er kirkegjengere til vanlig, eller er besøkende fra andre kirker. Et av premissene som ligger til grunn for gudstjenestereformen 2020 er at kirkegjengere fra andre steder ønsker å kjenne igjen sin egen gudstjeneste når de er på besøk andre steder. Vi har ikke erfart dette fra våre besøkende. Tvert imot, det er glede og begeistring over vår gudstjenesteform, også fra vante kirkegjengere fra andre steder.

Menighetens erfaringer

Menighetsrådet og menigheten er tilfreds med rammene rundt den gudstjenesten vi nå har. Det er også opplevelsen til de som iblant besøker andre kirker. Vi er glade i gudstjenesten vår!

Samtidig er åpne for endringer. Det gjøres kontinuerlig vurderinger og det er foretatt endringer underveis som styrker målsettingen om en gudstjeneste tilpasset folket der den finner sted.

Vi ønsker ikke å miste det gode vi har fått godkjent og som viser seg å fungere.

Søknadsprosess

I forbindelse med denne gudstjenestereformen har menighetsrådet nedsatt et gudstjenesteutvalg til forberedelsesarbeidet for denne søknaden. (MR-sak nr 038/20)

Utvalget fremla sitt arbeid for Menighetsrådet 15. oktober. MR innstilte forslaget som ble framlagt for Menighetsmøtet 28.10.20, som vedtok forslaget (**eventuelt med endringer...**).

Denne gudstjenestereformen legger større vekt på likhet og mindre vekt på lokalt mangfold. Vi er glade for at åpnes for og gis mulighet til å søke dispensasjoner. Uten denne muligheten ville det blitt en reversering av det gudstjenestearbeidet menigheten har utført og som tidligere reformer la opp til.

Vi har innarbeidet noen av endringene som følger av Gudstjenesteordningen 2020. Denne søknaden gjelder dispensasjoner og sendes som vedlegg til standard søknadsskjema for Lokal Grunnordning for Hovedgudstjenesten, ihht retningslinjer beskrevet i skjemaet s.1.

SØKNAD OM DISPENSASJONER

Ræge menighetsrådet søker om følgende dispensasjoner fra gudstjenesteordningen 2020

1. Samlingsbønn

I tillegg til Samlingsbønn 4 alt.1, har vi også benyttet vedlagte bønn som samlingsbønn. Det er sjelden kirkegjengere gir tilbakemeldinger på gudstjenestens samlingsbønn. Men denne bønnen har mange uttrykt at de blir berørt av. Den understreker *Kirkerommet* på en måte som gir gjenklang og

forbindelse med våre liv og inkluderer alle generasjoner. Vi søker om å bruke denne som et av alternativene for Samlingsbønn (se vedlegg).

2. Kyrie etter alternativ melodi

Vi bruker Kyrie etter melodi «Ukraina» (S 97, nr 154) Denne melodien er innarbeidet, sangbar og passer inne i det totale liturgisk-musikalske bildet i vår gudstjeneste. Vi søker derfor om å beholde «Ukraina-versjonen» som vårt Kyrie-ledd.

3. Retningslinjer for evangelie-lesning/feiring (pkt. 12 i Gudstjenesteordningen)

Den nye ordningen legger opp til at menigheten skal stå og synge et Halleluja-omkvad i forbindelse med lesing av evangelie-teksten. Vi ber om dispensasjon fra dette.

Begrunnelse:

Vi legger stor vekt på god pedagogikk i lesning og forkynnelse. Måten tekster, salmer og preken tradisjonelt har vært bygd opp på, og videreført i den nye ordningen, forutsetter et bakgrunnsteppe og kunnskapsnivå som ikke lenger er reelt for mange som deltar i gudstjenesten.

Vi ønsker minst mulig avstand og færrest mulig brudd når tekster og preken skal bindes sammen. Dette er et hovedanliggende i forkynnelsen og stor utfordring i vår tid når den generelle bibelkunnskapen er langt lavere enn tidligere. Tekster og preken er et enhetlig univers og det er pedagogisk viktig å bygge opp om dette, slik at menigheten kan forbli i dette universet.

Å feire evangeliet er en god intensjon, men gudstjenesten *som helhet* er en feiring av evangeliet. Halleluja-omkvadet ifbm evangelieteksten oppleves oppstykkende og fremmedgjørende i vår sammenheng.

4. Prefasjonsdialog i nattverden

Prefasjonsdialogen fungerer som innsteg til at menigheten reiser seg under nattverdfeiringen. Vår nattverdfeiring (tidlig i gudstjenesten når det er barnemenighet) følger etter Gloria og lovsanger hvor menigheten allerede står. Vi har derfor ikke med prefasjonsdialogen og begynner nattverden med prefasjonen: «Vi takker deg, gode Gud...». Denne overgangen fungerer godt.

Vi søker om dispensasjon til å kunne fortsette denne praksisen.

5. Sanctus/hellig til alternativ melodi

Vi benytter melodien i S 97, nr 163 og søker om å fortsette med det.

6. Plassering av nattverden.

Vi ønsker å fortsette vår praksis fra forrige reform med å feire nattverd tidlig i gudstjenesten. Når det ikke er barnemenighet plasseres nattverden etter prekenen.

Begrunnelse:

- Prioritering av barnas gudstjeneste.

Vår primære begrunnelse for dette er å legge til rette for at barna som går ut til sin «barnemenighet» får et fullverdig opplegg som ikke avbrytes ved at de kalles inn til nattverd på et varierende tidspunkt, eventuelt ikke er med på nattverden i det hele tatt (det er ikke et alternativ for oss).

Barnemenighetens ledere, ansatte som frivillige, bruker tid og krefter på gode, gjennomtenkte opplegg for barn. Det ønsker vi å ta på alvor.

- God erfaring

Erfaringene med dette gjennom mange år er så gode at vi ønsker å fortsette denne praksisen. Vi har ikke registrert noen ønsker fra menigheten om å flytte nattverden til etter prekenen (når det ikke er barnemenighet, legges nattverden til etter preken, ihht forrige dispensasjon), og det gis en forutsigbarhet som ledere i barnemenighetene setter pris på.

- Teologiske momenter

I debatten om plasseringen av nattverden er det to hovedargumenter for at nattverden må følge etter prekenen, som vi ønsker å kommentere.

1) *Nattverd etter prekenen gir kirkegjengeren anledning til å respondere på forkynnelsen. «Bordet etter Ordet».*

Kommentar: Nattverden er åpenbart en respons på Ordet, forkynnelsen. Men Ordet er langt mer enn prestens preken. En respons finner ikke sted bare umiddelbart etter en preken. Ordet modnes også fram over tid og intet er til hinder for at en nattverdrespons på prekener kan finne sted uka etter eller senere. Å feire nattverd er heller ikke avhengig av prekenes kvalitet eller de utvalgte skriftsteder den gitte dagen, men på helheten og fyllden i kirkens budskap. Vi mener det er grunn til å ha et mer utvidet tidsperspektiv på forholdet mellom Ordet og Bordet, enn rammene innenfor en enkelt gudstjeneste.

Selv om nattverden skjer før Ord-delen i en gudstjeneste, står den ikke uten forbindelse med Ordet. Gjennom salmer, åpningsbønn, Kyrie, syndsbekjennelse, nådetilsagn, Gloria, nattverdbønn og innstiftelsesordene er Ordet med sentrale trossannheter allerede forkynt når man går fram og mottar brødet og vinen.

Man mister ikke sammenhengen og respons-dimensjonen selv om nattverden plasseres tidlig i gudstjenesten.

2) *I Lukas 24.13-35 finner vi et bibelsk forbilde for nattverdens plassering i gudstjenesten. Emmaus-vandrerne og den oppstandne Jesus brøt brødet etter at Jesus hadde utlagt Skriftene for dem.*

Kommentar: Denne fortellingen blir tillagt stor betydning som bibelsk begrunnelse for at nattverden må komme etter prekenen. Men går vi inn i tekstene er bildet langt mer nyansert. Historien om Emmausvandrerne handler primært ikke om nattverd. Brødet ble brutt som skikken var, men uten noen indikasjon på at det skulle feires nattverd. Dette er med andre ord ikke primært en nattverdtekst.

En eksplisitt nattverdtekst finner vi imidlertid i Lukas 22.14-29 der Jesus innstifter nattverden. Her følger Jesu tale – nattverdpåberetningen – etter at elementene er utdelt. Det samme mønster finner vi i Johannesevangeliet hvor Jesu lange tale plasseres etter at nattverdsmåltidet har funnet sted og Judas har forlatt dem. Med andre ord: Bordet før Ordet. (Jfr. B. Sandvik, Luthersk Kirketidende 12/2019)

Av dette ser vi at vi ikke kan finne et entydig bilde i evangelietekstene av hvor nattverden skal finne sted. Om noe skal vektlegges, er det rimelig at det må finnes i tekster som eksplisitt omhandler nattverden.

Det er imidlertid ikke noe som tyder på at noen av tekstene har som siktemål å etablere en bindene liturgisk rekkefølge for forholdet mellom Ordet og Bordet.

Vi mener derfor at den plassering vi har av nattverden ikke på noen måte strider mot det bibelske tekstmaterialet, spesielt ikke med henblikk på de mest sentrale tekstene som omhandler nattverden.

De fleste kirker finner det naturlig og formålstjenlig å plassere nattverden etter prekenen. Det har vi stor forståelse for, og vi feirer også nattverd etter prekenen på de gudstjenester hvor vi ikke har et barneopplegg. Vi håper likevel det her vil gis et rom for et bevisst, gjennomtenkt og velprøvd alternativ, slik det er gjort i tidligere søknader.